

**FORSKNINGSPROSJEKTET "LANDSKAPSKUNNSKAP
OG RESSURSFORVALTNING I INDRE TROMS OG
FINNMARK 2500 F.KR. – 1000 E.KR. (LARM)"**

UTGRAVINGSRAPPORT

Lombolnes 1 & 2, Lille Rostavatnet 1, 2011

Fig.1. Lombolnes (th for utløpet av Lille Rostavatnet) i kveldssol. Foto: Eva Isaksen.

**HANS PETER BLANKHOLM
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI
UNIVERSITETET I TROMSØ**

INNLEDNING

I forbindelse med forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e.Kr." (LARM) er det prosjektert feltarbeid i form av mindre utgravninger i utvalgte, særlig lovende områder. Denne rapporten er resultatet av tre ukers utgravning av lokalitetene Lombolnes 1 og 2 samt Lille Rostavatnet 1 ved Lille Rostavatnet i indre Troms (Målselv kommune) i perioden 14.06. – 01.07 2011, i det tredje prosjektåret. Deltakere på feltarbeidet var, foruten forfatteren, formidlingsleder Karen Marie Christensen, Tromsø Museum-Universitetsmuseet, samt studentene Linn Sachs og Eva Isaksen, Universitetet i Tromsø, Carlo Tessaro, Universita di Sicna, Italia, og Robert Recasens og Guillem Baiges, Universitat Autònoma de Barcelona, Spania. Det rettes en stor takk til grunneierne Elisabeth Krane Schleis og Holger Bakkemo (Lombolnes 1 og 2) samt familien Qvigstad (Lille Rostavatnet 1) for sin store imøtekommenhet med å gi utgravningstillatelse på sine eiendommer.

BAKGRUNN FOR UTGRAVNINGEN

Utgravningen er foretatt som del av den empiriske innsamlingen under det 4-årige forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e.Kr. (LARM)". Prosjektet søker å frambringe ny kunnskap om dynamikk, variasjon, kontinuitet og endring i landskapsbruk og ressursutnyttelse i tidsrommet 2500 f.Kr. – 1000 e.Kr. Tilgangen til og utnyttningen av de rike innlandsressursene har til alle tider formet vår landsdel. Ressursene har gitt livsgrunnlag for dem som høstet av dem, men har også tjent som verdifulle og ettertraktete handels- og hyttevarer ut av regionen, til andre deler av Europa. Vår kunnskap om innlandets betydning i nordnorsk historie er i dag svært begrenset, blant annet på grunn av manglende grunnforskning i innlandsområdene.

Den overordnede problemstillingen for prosjektet er: Hva kan det nordlige innlandslandskap fortelle om geografisk og kronologisk variasjon og om sosio-kulturell dynamikk i perioden? Fra et arkeologisk perspektiv dreier det seg om to hovedproblemer: 1) etablering av fangstgropssystem for villrein fra omkring 2500 f.Kr., og 2) overgangen fra villreinfangst til en form for fangstbasert reindrift, kanskje så tidlig som 800/1000 e. Kr.f. Prosjektet ser nødvendigheten av et omfattende feltarbeid i utvalgte deler av Indre Troms og Finnmark i form av registreringer, arkeologiske utgravninger, intervju og stedsnavngransking, med påfølgende analyser. Prosjektets delmål omfatter involvering av lokalsamfunn i forskningsprosessen, aktiv refleksjon omkring metodiske, teoretiske og etiske perspektiv knyttet til forskning i urfolks lokalsamfunn og landskap, kartlegging av særlig verdifulle og sårbare kulturmiljø i samarbeid med kulturminneforvaltningen og etablering av fundament for framtidige strategier for forskning og forvaltning relatert til globale klimaendringer. Prosjektet har sitt utgangspunkt i en arkeologisk tilnærming, men gjør i tillegg bruk av samisk stedsnavngransking, revitalisering av tidligere innsamlet etnografisk materiale fra områdene, antropologiske analogier og samfunnsvitenskapelige modeller og teorier.

LARM ønsker å etablere et fundament for strategier for forskning og forvaltning relatert til klimaendringer. Våre resultater skal gjøres fortløpende tilgjengelig for kulturminneforvaltningen, til bruk i areal- og ressursforvaltning, samt i overvåking av særlig sårbare kulturmiljø.

Det blir stadig tydeligere at det empiriske grunnlaget for kunnskap om den eldre kulturhistorien i innlandet i Nord-Norge er svakt, og det er grunn til å stille spørsmålstegn ved om det eksisterende kunnskapsgrunnlaget er representativt. Vi vet svært lite om hvilke kulturminner og kulturmiljø som finnes, hvordan de er lokalisert i landskapet og hvordan de er kronologisk relatert til hverandre. Vi har i dag en situasjon der empiri fra kystområdene har stått som premissleverandører for vår kunnskap om de eldste delene nordnorsk historie. Samtidig funderes det meste av arkeologisk fortolkning av nordområdenes forhistorie på generaliserende slutninger basert på arkeologisk og etnografisk materiale fra Finnmark, inkludert indre områder. Gjennom de siste 50 årene er flere større arkeologiske forskningsprosjekt gjennomført i indre deler av Nord-Sverige og Nord-Finland. Dette dreier seg både om kulturminneforvaltningsprosjekt og om forskningsinitierte prosjekt. Flere omfattende studier presenterer lange tidslinjer, fra eldre steinalder til middelalderen. I kontrast til dette har svært få arkeologiske undersøkelser blitt utført i det nordlige innlandet i Troms og Finnmark. Noen avgrensede områder ble undersøkt i forbindelse med vassdragsutbygginger mellom 1960 og 1980: elvene Alta-Kautokeino/Guovdageaidno og Pasvik/Báccveaj i Finnmark og innsjøene Altevann/Áltesjávri og Devvdesjávri i Troms. Selv om flere større rapporter ble utarbeidet er svært lite materiale bearbeidet og vitenskapelig publisert. Ny forskning lenger sør i Skandinavia de siste fem – ti årene viser både det store potensialet for ny kunnskap i innlandsområdene og det voksende behovet for korresponderende kunnskap om innlandet i Nord-Norge.

De siste årene har forskere fra Institutt for arkeologi, Universitetet i Tromsø, gjennomført flere mindre, individuelle forskningsprosjekt og pilotprosjekt i innlandsområder i Finnmark og Troms. Disse er nå involvert i LARM. De foreløpige resultatene utfordrer de rådende forestillingene, og selv om det fortsatt kan stilles spørsmålstegn ved materialets representativitet peker den nye empirien mot flere omlegginger i økonomi og ressursutnyttelse, både med hensyn til råstoffbruk (fra steinråstoff til tidlig jernproduksjon) og nærings- og handelsvarer (fisk, storviltfangst, tamreindrift). De foreløpig begrensede nyere arkeologiske undersøkelsene i innlandsområdene i Nord-Norge viser at regional variasjon og sosial og økonomisk dynamikk i mye sterkere grad enn hittil må tas hensyn til, og at de etablerte kulturhistoriske kausalitetene må revurderes.

Prosjektet hadde oppstart 1. mars 2009. Prosjektet er finansiert av Tromsø forskningsstiftelse og Norges forskningsråd. Prosjektleder er forsker Dr.art. Marianne Skandfer, og deltagerne inkluderer professorene Hans Peter Blankholm, Ericka Engelstad, og Bryan Hood, førstamanuensis Asgeir Svestad og post-dok. Ingrid Sommerseth, alle ved Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø.

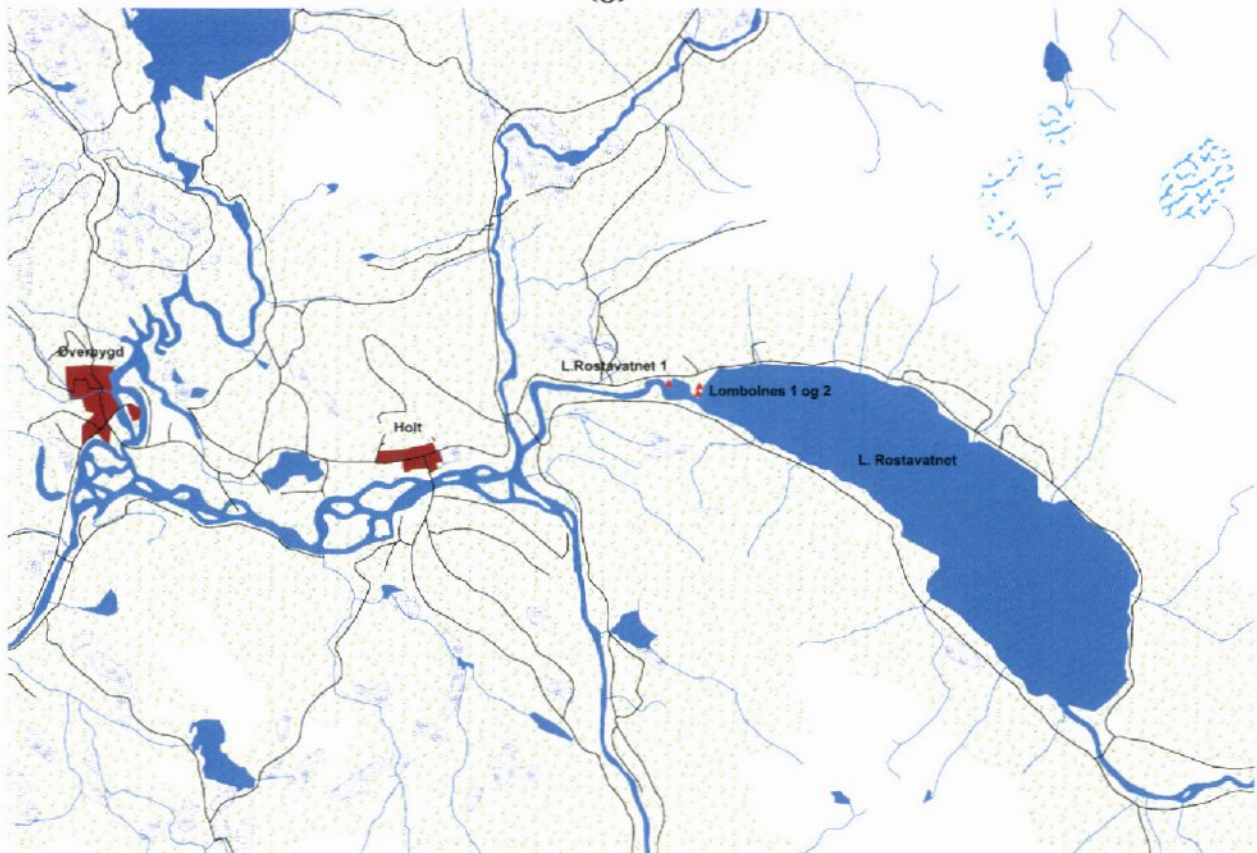

Fig.2. Kart over L. Rostavatnet og "Tre Elvers møte" med Lombolnes 1 og 2 samt L.Rostavatnet 1. Skala ca. 1:50000. Kart: H.P.Blankholm.

UTVELGELSEN AV LOKALITETENE

Tidligere har undertegnede rekognoseringer og utgravninger gitt mye verdifull informasjon til LARM-prosjektet om Tidlig Metalltidsbruken av området mellom Alte- og Leinavatnet i høylandet i indre Troms.

Det som trenges er bedre innsyn i bruken av de lavereliggende vassdragsområdene i innlandet i det første årtusen e.Kr.f. I denne sammenhengen er flere lokaliteter interessante ved sin økonomiske og kommunikasjonsmessige, strategiske beliggenhet rett ved utløpet av Lille Rostavannet og meget tett på sammenløpet av de tre store elvene Tamokelva, Rostaelva, og Divielva, som til sammen danner Målselva – en av Nord-Norges største elver.

Det gjelder spesielt lokalitetene Lombolnes 1 og 2 samt Lille Rostavannet 1 (Fig.2). Lombolnes 1 og Lille Rostavannet 1 har begge tuft(er) og fra Lombolnes 2 finnes det allerede en enkelt ^{14}C -datering på AD 600-670, hvilket plasserer den klart innenfor LARM-prosjektets kronologiske ramme. Sammenlagt ble det vurdert at dette skulle gi gode muligheter til å få nærmere innsikt i lokalitetens(enes) plass i områdets økonomiske, bosetningsmessige og sosiale organisasjon. Det var derfor opplagt å velge nettopp disse lokalitetene til videre undersøkelser.

FORELØPIGE VURDERINGER AV RESULTATENE

Det gjenstår fremdeles mange analyser og, ikke minst, dateringer før det endelige resultatet av utgravningene kan framlegges.

Sommerens undersøkelser har så langt gitt større innsikt i funnforholdene på lokalitetene og det lyktes å få samlet inn trekull fra alle ildsteder og tufter på plassene slik at de kan dateres naturvitenskapelig. Oldsaksmaterialet er imidlertid ytterst sparsomt. Hva det skyldes er det enda for tidlig å si noe mer konkret om, men det er ikke utenkelig at det simpelthen bare reflekterer at man har å gjøre med jernbrukende tid med sterkt fokus på vedlikehold (og lite tap) av redskaper. Det er på den andre siden også godt mulig at, for eksempel, tuftene på Lille Rostavannet 1 fungerte som (oppbevarings)boder og ikke som egentlige boliger. Samlet antydes et bilde av variert bruk av lokalitetene/området.

Tekniske referanser

Kartreferansen er for alle tre lokaliteter N50 1533 II Tamokdalen. De respektive ID-numre, Ts-numre og UTM-koordinater (Sone 34N) framgår av følgende tabell.

Lokalitet	ID	Ts.nr.	Koordinat
Lombolnes 1	142896	12238	7657730N/440705E
Lombolnes 2	142586	12239	7657647N/440602E
Lille Rostavatnet 1	142978	12240	7657736N/440265E

Lombolnes 1

Lokaliteten ligger på de østligste ca. 10 m av en lav, men markert grusrygg som går på tvers i Ø-V retning av Lombolnes, ca. 5 m. over omgivende terreng og ca. 80 m. nord for Lombolnes 2 ytterst på neset (Fig. 1, 3 og 4). Lokaliteten anslås til å måle ca. 10 (Ø-V) x 10 (N-S) m. Det ble i 1998 funnet en tufteliknende nedgravning på stedet, minnende en god del om en kraftig rotvelter, og det ble funnet oldsaker fra steinbrukende tid samt skjørbrent stein og trekull. Oppmåling og opptakelse av prøver ble i sin tid imidlertid forhindret av uvær og tele.

Ved undersøkelsen i 2011 fremsto tufta som synlig, men til dels overgrodd av bjørkekratt og trer. Tuften er sirkulær, 5 m i ytre diameter, med et rektangulær indre på 2.5 m (N-S) x 1.5 m (Ø-V). Det finnes en klar åpning mot N. Dypde fra vollkronen er opp til 0.5 m. og høyden på samme er opp til 0.4 m. fra det omgivende jordsmonn.

Stratigrafien besto generelt av 5-8 cm skogstovr, 5-10 cm grå sand; heunder grå, steril grus.

Det ble utgravd et enkelt, 1 m² stort, prøvestikk sentralt, vestlig på gulvet. Den asentrale plasseringen skyldes at det måtte tas hensyn til kraftig trevekst. Alle funn ble innmålt i 3D med utgangspunkt i feltets sørvestre hjørne.

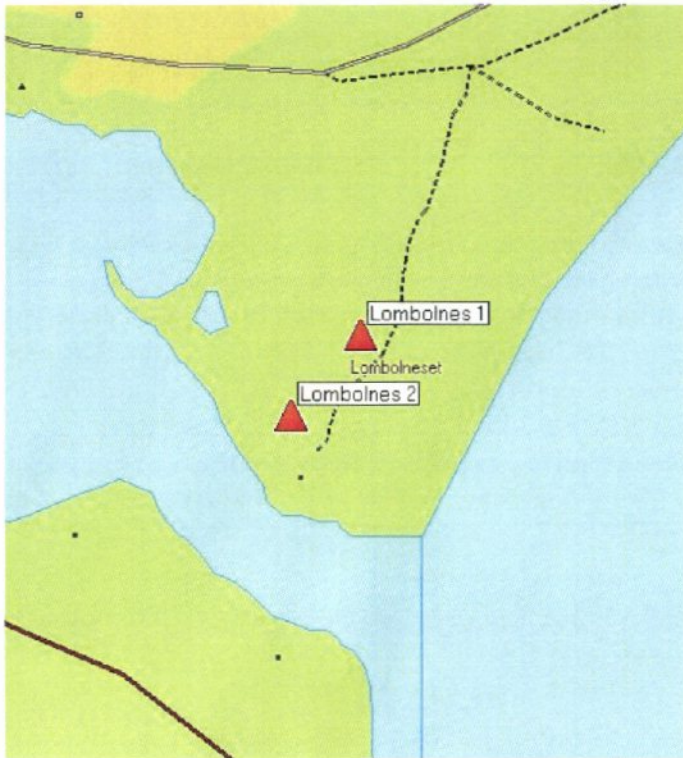

Fig.3. Situasjonskart over Lombolnes basert på Norge i Bilder. H.P.Blankholm.

Fig.4. Lombolnes (tv) ved utløpet av Lille Rostavatnet. Foto: H.P.Blankholm

Det ble ikke konstatert strukturer eller ildsted av noe slag, men noen få helle-aktige stein på opp til 30x30 cm ble funnet vestligst i feltet opp mot og inn i profilen. Disse er antakelig nedskredne

rester av syll eller vegg. Oldsaker og trekull ble funnet dels på overgangen torv/grå sand, dels i overkant av en ca. 1 cm tykk linse av gullig-grå sand som vestlig i feltet var innleiret mellom bunn av torv og det grå sandet og delvis over ovenfor nevnte steinheller.

Funnmaterialet fra tufta var sparsomt. Foruten trekull ble det funnet en metallknapp, et ubestemmelig jernfragment, og den ene side av hanken til en malt, mønstret porselens kopp. Sistnevnte er enda ikke datert av ekspert på området, men den er sannsynligvis fra engang innenfor de seneste par århundre. Etersom tufta er så resent og klart faller utenom LARM-prosjektets arkeologiske tidsramme skal den ikke drøftes videre her.

Fig.5. Tufta på Lombolnes 1 sett fra sør. Foto: H.P.Blankholm.

Lombolnes 2

En beskrivelse av tidligere undersøkelser finnes i undertegnede "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i Bardu-Målselv vassdragsområdet 8.-19. juni, 1998" og "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i nedre Rostadal, - Tamokdal og - Dividal samt ved Takvatnet og Fjellfroskvatnet 14.-18. juni 1999". En prospektiv datering av trekull fra lokaliteten (T-17374) ga resultatet $1410 \pm BP$, AD 600-675. Denne foreløpige dateringen gjorde lokaliteten interessant i LARM-prosjekt sammenheng og det ble derfor satt i gang en systematisk undersøkelse.

Målesystem og lay-out.

Det fantes ikke i utgangspunktet noen synlige strukturer på lokaliteten og 13 år etter dens oppdagelse hadde sterk overgroing gjort sitt til at gamle prøvestikk ikke lenger kunne lokaliseres. Ved ankomst ble det også konstatert at deler av lokaliteten var oversvømt av grunnvann forårsaket av mer enn 1 m flom i Rostavatnet og elva.

Det ble derfor besluttet å først utlegge et systematisk nett av prøvestikk på $\frac{1}{4} \text{ m}^2$ (se tegning) for å fange opp bebyggelsesspor innom om det området som ut ifra tidligere vurderinger ble ansett som mest lovende for slike og så i første omgangen grave på tørre flater inntil grunnvannet sank på nytt.

Etter en del rydning av krat og mindre trer ble det opprettet et rettvinklet koordinatsystem med positiv X gående V til Ø og positiv Y gående S til N. For om nødvendig å kunne dekke hele spissen av neset ble origo satt till 200X/200Y. Dette punktet ligger på UTM (Sone 34N) koordinat 7657632N/440647E (GPS-måling med 4 m nøyaktighet) og 12,75 m fra NØ-hjørnet av "Nyhytta" (som nylig er bygd rett opp til gjerdet SØ for P-plassen), 12,30 m NV-hjørne av samme hytte. Selve punktet er markert av stålør med gul topp. Ytterligere sikring med røde plastrør er på koordinatene 200x/203y og 196x/200y. Kikkert ble oppstilt ca. 2 m SØ for 200x/200y. Fikspunkt ble markert med innrisset kryss i lengst utstikkende syllbjelke i NV-hjørnet av "Nyhytta". Fikset ble holdt konstant til 0,55 m.

Prøvestikkene ga i utgangspunktet et noe diffust bilde uten oldsaksfunn, men med indikasjoner på atskilte områder med trekull.

Det første, større feltet, Felt A ($12,5 \text{ m}^2$), ble åpnet mellom koordinatene 188,5x/188y i SV, 203,5x/188y i SØ, 198,5x/190,5y i NØ og 198,5x/190,5y i NV. Dette ble senere utvidet med $1,25 \text{ m}^2$ mot N innenfor koordinatene 198,5x/191y og 201x/191y (se tegning Fig.6).

Det neste feltet, Felt B (10 m^2), ble oppretta mellom koordinatene 190x/181y i SV, 194x/181y i SØ, 194x/183y i NØ og 190x/183y i NV.

Dessuten ble det oppretta et mindre felt (Felt C) på 4 m^2 mellom koordinatene 182x/180y, 184x/180y, 184x/182y og 182x/182y.

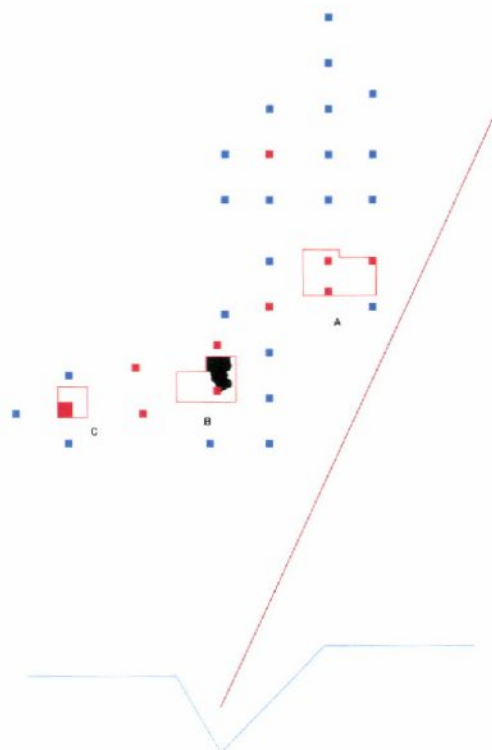

Fig.6. Lombolnes 2. Oversiktsplan

Fig.7. Ildsted på Lombolnes 2. Bemerk det hastig inntrengende grunnvannet. Foto: H.P.Blankholm.

Utgravingsteknikk

Overalt ble torva forsiktig fjernet med flat avspading ned til toppen av det grå (sine plasser grågule) sandete laget (se nedenfor). Herunder ble det gravd med skje i naturlige lag i 1-2 cm skikt. Alle funn ble innmålt i tre dimensjoner. Løssfunn ble registrert til vedkommende kvarte kvadratmeter. På grunn av jordens beskaffenhet og store fuktighet var det ikke, som planlagt, mulig å tørrsolle bortsett fra det mellomste (10 kvadratmeter store) hovedfeltet.

Stratigrafi

Hele lokaliteten – faktisk det meste av Lombolnes - ligger på uten på hverandre avleirede revler av elvegrus med senkninger imellom; faktisk som strandvoller i en horisontal stratigrafi. Undergrunner er derfor ganske porøs og grunnvannet stiger derfor fort ved flom (jvf. ovenfor). Ovenpå dette er det så senere dannet lag med sand og senere skogstorv. Det er ikke noen plass innenfor selve lokaliteten funnet spor av egentlig sumptorv.

Skogstorlaget er generelt 10-23 cm. tykt. Det grå sandlaget varierer generelt mellom 1 og 6 cm. Dette veksler noe i karakter; fra ren grå til mørkegrå sand uten stein over gullig-grå sand, til gulgrå, leirblandet, fettet sand, til samme, nesten siltaktig sand (i forsinking mellom revlene), til gråbrun sand. Forskjellene i farge skyldes sannsynligvis mest varierende grad av podsoldannelse.

Undergrunnen (elvegrus) besto for det meste av grov grus med stein av størrelsesordenen 2-5 cm. Enkelte plasser var det imidlertid også sandavleiringer. Fargen varierte fra grå til rødbrun, sannsynligvis også indikerende varierende grad av podsoldannelse.

Strukturer og fyllskifter

Felt A: Ingen strukturer eller fyllskifter.

Felt B: Her ble det funnet restene av en bål plassert umiddelbart på det grå sandet under torva (Fig. 7). Den østlige og nordlige delen ble avdekket. Ildstedet måler minimum 2,35 m N-S og 1,70 m Ø-V. Det ble ikke konstatert noen steinsetting eller intern lagdeling. Det ble omhyggelig søkt etter stolpespor og andre spor etter bolig, men uten resultat. Slike kan evt. ligge uten for det åpnete feltet, men store trer forhindret en utvidelse. En bolig omkring ildstedet virker også mindre sannsynlig da det langs sørkanten av feltet går en skarp, ca 50 cm høy naturlig kant på en grusrevle.

Felt C: Ingen strukturer eller fyllskifter.

Funn

Foruten trekull ble det bare registrert to regulære funn. Disse var en metallplate og et stykke skorpelærsopp (vennligst artsbestemt av Alfred Granmo, TMU). Alt er katalogisert under Ts.nr. 12239.

Funnfordeling

På det ovenstående sparsomme grunnlaget er det vanskelig å si noe om hvilke aktiviteter det har foregått på lokaliteten bortsett fra at man har brukt ildstedet. Bålet har formodentlig vært et åpent-liggende ildsted. Det er ut over ildstedet ingen tegn til andre aktivitetsområder innen for det undersøkte området. Neset er på den andre siden både langt og bredt og forhistoriske aktiviteter andre plasser kan ikke utelukkes.

Datering

Metallplaten gir ingen indikasjon på datering, men stammer formodentlig fra tiden etter Kr.f. Det er tatt ut trekullprøver til datering av ildstedet. Resultatene vil foreligge ut på våren 2011.

Lille Rostavatnet 1

Lokaliteten ligger på en Ø-V gående morenerygg ytterst på "Lille Lombolnes" (Fig. 8 og 9). Ryggen hever seg opp til ca. 10 m. over lombolaen ved det vestlige utløpet av L. Rostavatnet. Den ble første gang registrert i 1998. Det ble da registrert 4 tufter samt spor etter et funnområde på ca. 30 x 15 m.

En beskrivelse av tidligere undersøkelser finnes i undertegnedes "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i Bardu-Målselv vassdragsområdet 8.-19. juni, 1998" og "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i nedre Rostadal, - Tamokdal og - Dividal samt ved Takvatnet og Fjellfroskvatnet 14.-18. juni 1999".

Fig. 8. Oversiktskart over "Lille Lombolnes" med tuftene på Lille Rostavatnet 1. H.P.Blankholm.

Fig.9. Utsikt mot "Lille Lombolnes" i mellomgrunnen mot NV. Lille Rostavatnet 1 ligger ytterst på neset. Foto: H.P.Blankholm.

Målesystem og lay-out.

Ved ankomst 2011 var lokaliteten til dels sterkt gjengrodd og det måtte brukes en del tid på å rydde såpass mye vegetasjon at det kunne opprettes et målesystem som dekket hele lokaliteten.

Det ble opprettet rettvinklet koordinatsystem på UTM-koordinat, Sone 34N, 7657790N/440267Ø (opp til 4 m. usikkerhet). Origo ble satt til 100x/100y med positiv x-akse gående V-Ø og positiv y-akse gående S-N. Systemet ble sikret ved rødt plastrør i koordinat 100x/100y og kvit rør i koordinat 96x/100y. Fikspunkt etablert med stort spiker i furutre, ca. 2 m. SV for 100x/100y, rett uten for vestvollen til Tuft 2.

Tuftene 1-4 ble prøvestukket med ett prøvestikk på en kvadratmeter i hver. Prøvestikkene ble så vidt det var mulig for trer, plassert sentralt til innerst i tuftene for evt. å kunne avsløre ildsteder. Derneft ble det ovenfor omtalte funnområdet undersøkt ved en serie mindre prøvestikk (kvart kvadratmeter). Se oversiktsplan Fig. 10.

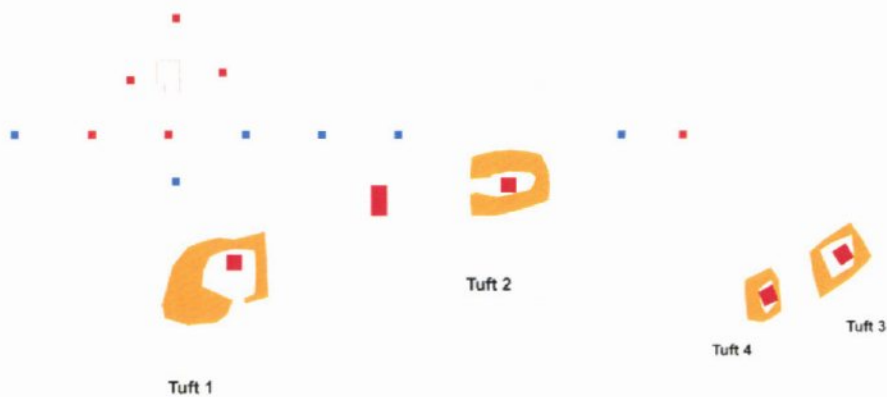

Fig. 10. Lille Rostavannet 1. Oversiktsplan.

Fig.11. Lille Rostavatnet 1, Tuft 1 fra N. Foto: H.P. Blankholm.

Utgravingsteknikk

Overalt ble skogstorva forsiktig fjernet ned til funnførende horisont, hvorefter det ble gravd med skje i naturlige lag i skikt på 1-2 cm. Alle funn ble registrert i 3D.

Fig 12. Lille Rostavatnet 1. Delvis eksponert ildsted sett fra N. Foto: H.P.Blankholm.

Stratigrafi

Stratigrafien hadde *generelt* en podsolaktiv karakter med skogstorv, grå sand og, nederst, rødbrun sand. Funn (trekull) lå i hovedsak på overgangen mellom torv og grå sand.

Strukturer

Det vises til oversiktsplanen, Fig.10.

Tuft 1-4.

Målene til de fire tuftene framgår av Tabell 2. Alle mål i meter. Vollhøyde og tuftenes dypde angitt i forhold til opprinnelig flate.

Tuft	L_ utv	L_ inv.	B_ utv	L_ inv.	Vollhøyde	Dypde
1	4,7	2,3	4,5	1,8	0,3-0,6	0,15
2	5,4	2,2	4,2	1,3	0,2-0,6	0,2
3	4,2	2,1	4,2	1,4	0,2-0,4	0,1
4	3,2	1,9	2,3	1,1	0,2-0,3	0,1

Tuft 1: Formen er oval med inngang mot S. Veggvollen er ujevn i høyden (Fig.11)

Det ble lagt et prøvestikk nordligst i tufta. Det ble funnet en del trekull på overgangen mellom torva og det grå sandet. Det ble ikke funnet noen regulære strukturer, men noen få varmepåvirkete stein i NØ-hjørnet, hvor også det meste av trekullet kom fra, kunne tyde på et nærliggende ildsted.

Tuft 2: Formen er oval med inngang mot V. Veggvollen er ujevn i høyden.

Prøvestikket ble plassert sentralt-vestlig i tufta. Her ble det funnet litt trekull og enkelte varmepåvirkete stein på overgangen mellom torva og det grå sandet.

Tuft 3: Formen er subrektangulær med inngang mot N (men kan muligens også ha vært mot S).

Framstyr ganske utydelig og usikker. Inngang vanskelig å påvise idet veggvollen er vanskelig å påvise bortsett fra mot Ø og V.

Prøvestikket ble plassert sentralt-østlig i tufta. Stratigrafien framsto mer kompleks enn i tuftene 1 og 2. Over et grått, sterilt sandlag fantes det sentralt i tufta et lag av gul, leirblanda sand som mot V (mot vollen) var overleiret av en delvis laminert horisont med lett, torveblandet sand. Herover fantes skogstorv. En del trekull i flere horisonter, dels rett på toppen av det gule, leirblandete sandet, dels i en stripe opp midt i torva.

Tuft 4: Formen er oval med inngang mot S (men kan muligens også ha vært mot N). Framstår

ganske utydelig og usikker. Veggvollen er mest tydelige i Ø og V og utydelige i S og N. Også her fremsto stratigrafien som mer kompleks enn i tuftene 1 og 2. Over steril, grå sand fantes mot østsiden (opp mot volden) en horisont av gult sand som mot V går over i mørkebrun, torveblandet sand med enkelte linser av gult sand. Over dette et svært (opp til 25 cm) lag skogstorv.

Andre strukturer.

I forbindelse med prøvestikkingen over selve høyderyggen ble det konstatert et ildsted med flate heller og svært mye trekull både over og under steinene. For om mulig å få rede på karakteren av dette, og i og med at det var ledig arbeidskraft, ble området innenfor koordinatene 79x/103,5y, 79,5x/103,5y, 79,5x/103y, 80,5x/103y, 80,5x/105y, 79x/105y avdekket. Resultatet sees på Fig. 12. I utgangspunktet minner dette ildstedet om den typen som bl.a. er funnet i forbindelse med Mauken-Blåtind undersøkelsen (Sommersest 2001) og som generelt dateres til sen middelalder. Det ble tatt ut trekullprøver til datering. Det utvidete prøvestikksfeltet berørte bare en liten del av strukturen. Til en eventuell videre undersøkelse må det innhentes særskilt tillatelse.

Funn

Det ble ikke gjort noen funn ut over trekull.

Datering

Det ble ikke funnet tidsdiagnostiske oldsaker og det er derfor ikke mulig å uttale seg om tuftenes og ildstedets alder ut fra slike. Tuftene, spesielt Tuft 1 og 2, framstår imidlertid så pass tydelig med sine voller at det forsiktig kan antydes en datering innenfor jernalder/middelalder. Det samme gjelder det hellebelagte ildstedet.

Det vil bli innsendt trekullprøver til datering. Når resultatet foreligger på disse vil tidsrommet for anvendelsen forhåpentlig bli klart.

Samlet vurdering av Lombolnes 1, 2 og Lille Rostavatnet 1

Sommerens utgravinger har gitt en foreløpig innsikt i forholdene på de tre stedene. Det ble innhentet trekull til datering fra strukturene på alle plassene. Først når resultatene av disse foreligger vil det være mulig å si om lokalitetene, spesielt Lombolnes 2 og Lille Rostavatnet 1, fortsatt har relevans for LARM-prosjektet. Uansett kommer utgravningene å bidra til belysning av fortiden i området.

Med hensyn til Lombolnes 1, så ligger den så sent i tid at den ikke har noen relevans for LARM-prosjektet.

Vedrørende Lombolnes 2 så ligger den slik til at man skulle tro at den automatisk ville ha tiltrukket seg aktivitet, spesielt bebyggelse i forbindelse med fiske, til nesten enhver tid gjennom forhistorien og også i historisk tid. Dette synes jo å ha vært tilfellet på Almellingen 1 som bare ligger et par hundre meter unna på den andre siden av lombolnes (Blankholm 2004). Imidlertid viste det seg å være påfallende lite å finne innenfor det systematisk prøvestukne området – bare et enkelt, formodentlig åpent, ildsted. Det er naturligvis fullt mulig at den ikke var så attraktiv allikevel. Mer sannsynlig er det kanskje at det undersøkte området kun utgjør en beskjeden del av det store neset og at andre bebyggelsesspor fremdeles ligger uoppdagete.

Med hensyn til Lille Rostavatnet 1 er det vert å bemerke at om enn det fantes varmpåvirkete stein i Tuft 1 og 2, så fantes det ikke noen regulære oldsaker i noen av tuftene. Dette kan kanskje indikere at de var i bruk etter steinbrukende tid, altså jernalder eller middelalder, men kan muligens også tolkes slik at det ikke er snakk om egentlige boliger, men kanskje en for boder til oppbevaring av utstyr når man ikke oppholdt seg på lokaliteten.

Alt dette vil bli søkt nærmere avklart i de videre analyser av utgravningene og andre funn i området når dateringsresultatene foreligger.

070911

H.P.Blankholm

Referanser

Blankholm, H.P. 1998 "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i Bardu-Målselv vassdragsområdet 8.-19. juni, 1998".

Blankholm, H.P. 1999 "Rapport over rekognoseringer etter steinalderplasser i nedre Rostadal, - Tamokdal og – Dividal samt ved Takvatnet og Fjellfroskvatnet 14.-18. juni 1999"

Blankholm, H.P. 2008b The Stone Age of the southern- and middle Troms region in Norway in its northern Fennoscandian context. In A. Olofsson (ed.) *Vuollerim Papers on Hunter-gatherer Archaeology*, Volume 2, Umeå. Pp. 9-22.

Blankholm, H.P. 2010. Utgravningsrapport. Leinavasshytta 1, 2009. Prøvestikk Leinavasshytta 2, 3, og 4. Institute of Archaeology and Social Anthropology, University of Tromsø.

Blankholm, H.P. 2011 Utgravningsrapport. Leinavasshytta 4, 2010. Institute of Archaeology and Social Anthropology, University of Tromsø.

Blankholm, H.P. u.d. Plugging the Gap: Early Metal Age in the Ostu Mountain Pass, Troms, Northern Norway. Innsendt til *Fennoscandia Archaeologica*.

Sommersth, I.K. 2001. Den samiske kulturhistoria i Mauken-Blåtind. Sámediggi/Sametinget.